

Registratienummer:	RVO19.0107	Portefeuillehouder:	H. Keur
Van team:		Ter inzage gelegde stukken / bijlagen:	<ul style="list-style-type: none"> • Stappenplan Erfgoedorganisatie (ID19.06734) •
Behandelend ambtenaar:	Henny Kaag-van der Boon		
Telefoonnummer:	(0223) 67 8805		
E-mail adres:	h.kaag@denhelder.nl		
Onderwerp:	Oprichting Erfgoedorganisatie		

Gevraagd besluit:

1. Op grond van artikel 169 lid 4 van de Gemeentewet het college te berichten dat de raad geen bedenkingen heeft tegen de voorgenomen inzet van het college van B&W om Stichting Stelling Den Helder om te vormen tot een nieuwe erfgoedorganisatie, waarbij een intensieve samenwerking wordt aangegaan met Willemsoord BV.
2. Het stappenplan Erfgoedorganisatie vast te stellen en het college van B&W een voorstel te laten voorbereiden om het vastgoed waarvoor de stichting Stelling Den Helder nu gebruiksovereenkomsten heeft in erfpacht uit te geven aan de nieuwe erfgoedorganisatie.

Publiekssamenvatting

Eind 2017 heeft de gemeenteraad zich met de vaststelling van het beleidskader Erfgoed uitgesproken voor professionalisering van herbestemming, uitvoering en exploitatie van het Helderse erfgoed. Vanuit deze opdracht hebben Stichting Stelling Den Helder, Willemsoord BV en de gemeente intensief overleg gevoerd en de ambitie uitgesproken om tot één erfgoedorganisatie voor de Stelling van Den Helder te komen. Over het stappenplan om hiertoe te komen moet besluitvorming plaatsvinden door de drie partijen. Dit omdat het vervolg inzet en middelen vergt van deze partijen. We vragen daarom de gemeenteraad om eventuele wensen en bedenkingen in te brengen ten aanzien van de omvorming van de Stichting Stelling Den Helder tot een erfgoedorganisatie. Tevens vragen wij de gemeenteraad om het stappenplan vast te stellen waarmee we invulling geven aan de oprichting van een erfgoedorganisatie.

Aanleiding en centrale vraag

De Stelling van Den Helder is een belangrijke drager van de identiteit van Den Helder en een belangrijke pijler van de ruimtelijke kwaliteit van de stad. Het is belangrijk de stelling te beschermen en levend te houden. Het is ook een belangrijke culturele en toeristische trekker. In het beleidskader cultureel erfgoed 'Oog voor het verleden, visie op de toekomst' (RB17.0051) heeft de gemeente zich uitgesproken voor professionalisering in herbestemming, uitvoering en exploitatie van het erfgoed in de Stelling van Den Helder. Ook staat de gemeente een verdergaande samenwerking voor tussen de stichting Stelling Den Helder en Willemsoord BV om ervoor te zorgen dat een krachtige erfgoedorganisatie ontstaat. Sinds 2017 hebben de Stichting Stelling Den Helder, Willemsoord BV en de gemeente zich gezamenlijk ingezet om de contouren van een dergelijke organisatie vorm te geven. Die contouren worden geschetst in het bijgevoegde stappenplan. De eerste stap is de omvorming van de Stichting Stelling Den Helder tot de Stichting Erfgoed Den Helder. De gemeente heeft geen positie in de Stichting Stelling Den Helder en behoeft daarover niet te besluiten. De stap is echter alleen zinvol als daadwerkelijk een intensieve samenwerking wordt aangegaan met Willemsoord BV en de gemeente bereid is medewerking te verlenen aan de voorbereiding van volgende stap die medio 2020 wel besluitvorming van de gemeente zal vergen.

Doelen en resultaten

Met het omvormen en professionaliseren van de Stichting Stelling Den Helder naar Stichting Erfgoed Den Helder wordt de basis gelegd voor een professionele erfgoedorganisatie ten behoeve van behoud, beheer, marketing en verdere ontwikkeling van de Stelling van Den Helder en Willemsoord. In de eerste stappen is het doel de organisaties (erfgoedorganisatie en Willemsoord BV) zo veel mogelijk als één organisatie te laten functioneren. Het eigendom van het vastgoed van Willemsoord zal in de eerste twee stappen nog niet wordt toegevoegd aan de erfgoedorganisatie.

Op termijn is het doel een volledige integratie van de Stelling en Willemsoord in de erfgoedorganisatie (inclusief het economische en juridische eigendom van het vastgoed van Willemsoord).

Beoogde resultaten:

- Het beheer en behoud van de Stelling Den Helder (inclusief de voormalige Rijkswerf Willemsoord) is verbeterd door professionalisering van de organisatie en het beschikbaar stellen van middelen voor noodzakelijk groot onderhoud.
- De exploitatie, de verdere ontwikkeling en de marketing van het erfgoed is verbeterd.

Kaders en omstandigheden

Eind 2017 heeft de gemeenteraad zich met de vaststelling van het beleidskader Erfgoed uitgesproken voor professionalisering van herbestemming, uitvoering en exploitatie van het Helderse erfgoed.

Dit voorstel sluit aan bij het coalitieprogramma *Helders akkoord* dat de governance van de verbonden partijen tegen het licht wil houden. In dit akkoord is ook uitgesproken dat Willemsoord wordt gekoesterd als cultuurhistorisch erfgoed, waarbij de partijen de komende jaren een oplossing gaan vinden voor het structureel onderhoud van Willemsoord.

De gemeente heeft gebruiksovereenkomsten voor een deel van het erfgoed afgesloten met Stichting Stelling Den Helder, met uitzondering van Fort Kijkduin. Fort Kijkduin is in bezit van de stichting zelf. De stichting beschikt niet over eigen financiële middelen om het onderhoud en de renovatie van de stelling te financieren. Wanneer de stichting niet aan haar verplichtingen kan voldoen, heeft de gemeente een verantwoordelijkheid ten opzichte van het behoud van de rijksmonumenten.

De Stichting Stelling Den Helder heeft op dit moment een ANBI-status (Algemeen nut beogende instelling). Omdat een BV geen ANBI-status kan verkrijgen, heeft Willemsoord BV een dergelijke status niet. De ANBI-status heeft als voordeel dat geen erfbelasting of schenkbelasting behoeft te worden betaald over giften.

Monumentenorganisaties die eigenaar zijn van of het zakelijk recht (bijvoorbeeld erfpacht) hebben op minimaal twintig rijksmonumenten, kunnen een Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud (POM) worden. Deze status biedt voordelen bij de aanvragen voor instandhoudingssubsidie.

Het Beleidskader Verbonden Partijen en de daaraan verbonden werkafspraken (privaatrechtelijke) verbonden partijen, 2019, zijn het door de gemeenteraad vastgestelde kader in de relatie van de gemeente als aandeelhouder met Willemsoord BV. De statuten van Willemsoord BV geven de doelstelling van deze besloten vennootschap weer en de positie van de gemeente als aandeelhouder.

Argumenten en alternatieven

In het beleidskader cultureel erfgoed 'Oog voor het verleden, visie op de toekomst' heeft de gemeente zich uitgesproken voor professionalisering in herbestemming, uitvoering en exploitatie van het erfgoed in de Stelling van Den Helder.

De Stichting Stelling Den Helder is op dit moment een vrijwilligersorganisatie. De vrijwillige directie en de medewerkers werken hard om de kwaliteit van het erfgoed dat onder haar verantwoordelijkheid valt, in stand te houden. Wet- en regelgeving vergen veel kennis en ervaring van de vrijwilligers, zoals bij het aanvragen van subsidies en verantwoording daarvan, in de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden, in de exploitatie van voorzieningen en het organiseren van evenementen. Professionalisering van de organisatie is een noodzakelijke stap om de ambities voor de Stelling van Den Helder waar te maken. Om gelijkwaardige samenwerking met andere (professionele) organisaties te realiseren en de continuïteit van de organisatie en het erfgoed te waarborgen.

De gemeente neemt niet zelf het besluit om de Stichting Stelling Den Helder om te vormen tot een erfgoedorganisatie. Die verantwoordelijkheid ligt bij het bestuur van de stichting. De gemeente is hier wel nauw bij betrokken met het oog op de lopende gebruiksovereenkomsten en in de voorbereiding van de volgende te nemen stap in de ontwikkeling.

Het onderhoud van het vastgoed van zowel de Stichting Stelling Den Helder als Willemsoord BV is in beeld gebracht en vertaald in een meerjarenonderhoudsplan. In de gemeentelijke begroting voor 2020 zijn middelen gereserveerd om dit onderhoud daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. Voor 2020 betreft dit bij Willemsoord BV extra kosten van onderhoud aan de kades aan de zuidzijde van het bassin. De Stichting Stelling Den Helder voert in 2020 beperkt onderhoudswerkzaamheden aan Fort Kijkduin uit, maar staat vanaf 2020 voor andere grote investeringsopgaven. Samenwerking ten behoeve van de expertise rond de uitvoering van dat meerjarenonderhoudsplan biedt voor beide organisaties voordelen. Bijvoorbeeld bij het gezamenlijk aanbesteden en bij het aanvragen van aanvullende subsidies en kennisuitwisseling. De professionaliseringsstap die nu wordt gezet, biedt een reële kans dat de Stichting Erfgoed Den Helder landelijke subsidies kan verwerven. Ook in de marketing van het erfgoed kunnen stappen gezet worden met als doel de bezoekersaantallen te vergroten.

De stapsgewijze voorbereiding van het in erfpacht uitgeven van de rijksmonumenten aan de Stichting Erfgoed Den Helder is nodig om uiteindelijk de in de vorige paragraaf benoemde POM-status te kunnen verwerven.

De hier voorgestelde eerste stap naar een intensieve samenwerking tussen de nieuwe erfgoedorganisatie is goed om te zetten, ook als medio 2020 wordt besloten stap twee (nog) niet te zetten. Er is op dat moment een professionele erfgoedorganisatie. De gemeente Den Helder gaat daartoe een subsidierelatie aan met deze organisatie. Die subsidierelatie is nodig voor de professionalisering slag die bijvoorbeeld het aanvragen van landelijke subsidies mogelijk maakt. Ook is zo het onderhoud van de rijksmonumenten binnen de stelling geborgd.

Vervreemding van onderdelen van de stelling aan derde partijen is geen wenselijke optie. Het samenbrengen van het erfgoed maakt juist dat een sterke erfgoedorganisatie tot stand komt. Daarom zullen niet-passende functies en vervreemding aan derden worden uitgesloten.

Bestuurlijke vernieuwing

Bij het proces zijn desbetreffende organisaties, de Stichting Stelling Den Helder en Willemsoord BV, nauw betrokken. Ze maken, samen met de gemeente Den Helder en de kwartiermaker, deel uit van de projectgroep die de erfgoedorganisatie voorbereidt. Op 25 juni 2019 zijn de vrijwilligers van de stichting Stelling Den Helder geïnformeerd. De huurders van Willemsoord BV zijn geïnformeerd via de directie.

Op 19 september 2019 was er een interactieve bijeenkomst met raads- en commissieleden. Hierin hebben de aanwezige raadsleden hun ideeën over de erfgoedorganisatie met de wethouder, de kwartiermaker en elkaar gedeeld. Deze uitwisseling heeft mede richting gegeven aan het voorstel om de erfgoedorganisatie stapsgewijs op te zetten.

Duurzaamheid

Voor een duurzaam beheer en behoud van de Stelling van Den Helder is het van belang dat de zorg voor dit bijzondere rijksmonumentale erfgoed geprofessionaliseerd wordt. Voor het tijdig en goed onderhouden van het erfgoed zijn subsidies noodzakelijk.

Financiële consequenties

In de gemeentelijke conceptbegroting 2020 zijn de uitgangspunten van de Kadernota overgenomen. De erfgoedorganisatie zal de recent in beeld gebrachte onderhoudsopgave van het vastgoed op orde brengen. Voor de kosten van groot onderhoud en exploitatie van de erfgoedorganisatie is structureel een post van € 900.000 in de gemeentelijke begroting opgenomen. In 2020 zullen van dit bedrag tevens de incidentele kosten van de vorming van de erfgoedorganisatie bekostigd worden. In het bijgevoegde stappenplan is benoemd dat nader onderzoek nodig is naar de fiscale consequenties van volgende stappen. Deze eerste stap kan ook in financieel opzicht gezien worden als een 'no-regret maatregel'.

Uitvoering en planning

De eerste stap om te komen tot een erfgoedorganisatie houdt in dat de Stichting Stelling Den Helder na een positief besluit van de gemeenteraad (25 november 2019) wordt omgevormd tot nieuwe erfgoedorganisatie (Stichting Erfgoed Den Helder). De stichting wordt geprofessionaliseerd en werkt daarin intensief samen met Willemsoord BV. Het doel is om de organisaties in de praktijk zo veel mogelijk als één organisatie te laten functioneren, zodat de integratie van personeel en activiteiten van Willemsoord (die in de tweede stap volgt) op een organische manier kan plaatsvinden. Een samenwerkingsovereenkomst tussen beide organisaties, een gelijke personele invulling van het bestuur/toezicht en regelmatig overleg zullen hieraan bijdragen.

Dit alles ter voorbereiding op de tweede stap, waarbij personeel en activiteiten (niet het eigendom) van Willemsoord BV in de erfgoedorganisatie zullen worden geïntegreerd en de gebruiksovereenkomsten voor de Stelling van Den Helder zullen worden omgezet in erfpacht. Er wordt een start gemaakt met de noodzakelijke inhaalslag op het gebied van groot onderhoud aan Fort Kijkduin. Dit geldt ook voor het terrein van Willemsoord (kades). Het omzetten van de gebruiksovereenkomsten in erfpachtcontracten wordt eveneens in deze stap voorbereid.

Parallel aan dit proces onderzoeken de gemeente en de betrokken organisaties onder leiding van de kwartiermaker de wijze waarop (het economische eigendom binnen) Willemsoord BV kan worden toegevoegd aan de nieuwe erfgoedorganisatie. Daarbij worden ook de (financiële) consequenties in kaart gebracht. Als dit onderzoek is afgerond kan de derde stap ter besluitvorming voorgelegd worden aan de gemeenteraad: integratie van het erfgoed van Willemsoord in de erfgoedorganisatie. De tweede en derde stap zullen leiden tot nieuwe besluitvorming in de raad.

Wij verwachten een voorstel tot het nemen van de tweede stap in de ontwikkeling van de erfgoedorganisatie medio 2020 aan u te kunnen voorleggen.

Communicatiestrategie

De kwartiermaker heeft het stappenplan in afstemming met de organisaties opgesteld. Naar aanleiding van het raadsbesluit zal een nieuwsbrief over de erfgoedorganisatie uitgaan naar alle betrokkenen, waaronder ook huurders, gebruikers en vrijwilligers van Willemsoord BV en Stichting Stelling Den Helder.

Den Helder, 15 oktober 2019

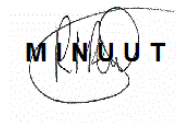
Burgemeester en Wethouders van Den Helder,

burgemeester
Jeroen Nobel

MINUUT

secretaris
Robert Reus

MINUUT